

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Samhällskunskap

Jag skall bara...

En kvalitativ studie om maskulinitet och risktagning

på byggprogrammet

Ett Interdisciplinärt

Examensarbete i Samhällskunskap

VT14

Beatrice Isaksson

Handledare: Abby Peterson

Uppsatsens längd i antal ord

10187

Abstract

Titel: *Jag skall bara..* En kvalitativ studie om maskulinitet och risktagning på byggprogrammet

Författare: Beatrice Isaksson

Termin och år: VT 2014

Institution: Samhällsvetenskapliga institutionen

Handledare: Abby Peterson

Syfte: syftet med studien är studera byggnadsarbetares utbildning, det vill säga byggprogrammet och deras praktikplats. Fokus i studien är maskulinitetsuppfattning och riskbenägenhet.

Huvudsakliga resultat: Det resultat jag fick av min studie är att det finns ett hegemoniskt maskulinitetsideal inom byggutbildningen som gör eleverna mer benägna att ta risker.

Nyckelord: Riskbenägenhet, Genus, Hegemonisk maskulinitet, Kropp, Hälsa, Skolan

Abstract

Title: I'm just .. A qualitative study of masculinity and risk-taking on the construction program

The purpose:

The study aims to study the construction workers' training, i.e., the construction program and their internship. The focus of the study is masculinity perception and risktaking.

Author: Beatrice Isaksson

Semester and year: SS 2014

Institution: Educational institution

Advisor: Abby Peterson

Main findings: This article discusses the connection between hegemonic masculinity, risk-taking among young men heteronormativity and masculinity and health, in educational program for construction workers.

The result shows that there is a hegemonian masculinity ideal in the educational program for construction workers that make the students more able to take risks

Keyword: Risk taking, Gender, Hegemoni masculinity, Health, Education, Construction Industry

Innehållsförteckning

Abstract

Inledning.....s.5

Problemdiskussion.....s5

Forskningsöversikt.....s.6

Syfte och Frågeställning.....s.7

Varför detta är relevant i lärarutbildningssammanhang.....s.8

Metod

Min egen förförståelse och förståelse.....s.9

Deltagande observation.....s.9

Genomförande deltagande observation.....s.10

Intervju.....s.10

Genomförande intervjuer.....s.11

Analys och bearbetning av insamlad empiri.....s.12

Urval.....s.13

Etik.....s.14

Validitet.....s.15

Generaliserbarhet.....s.16

Teori

Maskulinitet och hälsa.....s.16

Hegemonisk maskulinitet.....s.17

Maskulinitet och kropp.....s.18

Ungas riskbenägenhet.....s.19

Heteronormen.....s.22

Resultat

Rumsliga observationer och fakta.....s.22

Analys

Attityder till maskulinitet och hälsa inom byggutbildningen.....s.23

Hegemoniskt maskulinitetsideal inom byggutbildningen.....s.26

Attityder till maskulinitet och kropp på byggutbildningen.....s.28

Riskbenägenhet inom byggutbildningen.....s.30

Idealtypsanalys.....s.31

Avslutande diskussion.....s.33

Resultatets betydelse för lärarprofessionen.....s.34

Källförteckning.....s.35

Bilaga1.....s.38

Bilaga2.....s.40

Inledning

Anledningen till att jag skriver detta arbete har en grund i tidningen *Byggnadsarbetaren* skrev ett reportage om dödsolyckor inom byggbranschen (*Byggnadsarbetaren* 2011:2 s 10-11). Detta reportage tog upp att det har skett i snitt ”en dödsolycka varje månad” inom byggbranschen de senaste 10 åren. Jag försökte hitta annan information och enligt arbetsmiljöverkets rapport för 2013 så skedde det 57 arbetsplatsolyckor med dödlig utgång mellan åren 2008-2012 (AV 2013 s1). Det är nästan en person i månaden.

Problemdiskussion

Arbetsmiljöverkets rapport om dödsolyckor i Sverige för (2008) visar på att, av alla arbetsolyckor som sker, så är 90 procent av de som drabbas män (AV 2008, s16). Samtidigt så visar rapporten att ”Jord- och skog samt Byggverksamhet står för nästan hälften av dödsolyckorna 2007”(AV, 2008 s4).

Byggbranschen är den näst farligaste arbetsplatsen att jobba på i Sverige i förhållande till arbetsolyckor med dödlig utgång. Att detta kan ske har förklarats av viss forskning att byggbranschens har en unik karaktär (Hallgren och Hägglund 2013). På byggarbetsplatser är det många olika yrken som samarbetar på samma arbetsplats och arbetsplatsen är föränderlig på så vis att arbetstagare kommer och går. En annan förklaring är även att arbetsplatsen förändras över tid och förflyttar sig. Varje byggnadsprojekt är relativt unikt och arbetsmiljön kan gå från reparationer av gamla hus till nybyggnation och allt däremellan. Riskbedömnings-
Arbete och arbetsmiljöförbättringar blir därmed svårare att genomföra. Detta som kanske sker lättare kontinuerligt på fasta arbetsplatser.

Forskningsöversikt

Fokus i tidigare forskning ligger främst på arbetsmiljön och orsaker till att olyckor sker kan vara organisatoriska orsaker så som att arbetsledningen inte betonar säkerhet på arbetsplatser eller individuella orsaker så som att arbetstagare går ifrån arbetsregler.

Men en annan utgångspunkt har Jensen m.fl. (2014) som hävdar att med utgångspunkt i att det är främst män som skadas (och dör) i arbetsrelaterade olyckor så bör ett perspektiv på maskulinitet och mansrollen införas i forskning kring säkerhet. Jensen mfl hävdar att könsperspektivet fattas inom säkerhetsforskningen. Arbetsmiljöverket skriver att det kan vara normer som ligger till grund för olyckor på arbetsplatsen.

”Det finns en acceptans inom vissa branscher att kringgå säkerhetsreglerna, särskilt inom bygg och transport” (AMV, 2008, s10). Samtidigt så säger Arbetsmiljöverkets rapport att det är främst äldre och yngre arbetare som förolyckas.

I tidigare forskning har fokus legat på arbetsplatser och organisatoriska eller individbaserade orsaker till riskbeteende. Samtidigt har forskningen främst inriktat sig på arbetsplatser och vuxna individer. Olyckor drabbar främst yngre individer som arbetsmiljöverkets statistik visar. Här ser jag en lucka i forskningen. Forskning kring risker och normer i byggutbildningen saknas. Därför finner jag det intressant att förlägga min studie till unga byggnadsarbetare och införa ett genusperspektiv på deras utbildning.

Syfte och Frågeställning

Syfte

Jag syftar till att studera byggnadsarbetares utbildning, det vill säga byggprogrammet och deras praktikplats. Jag har då för avsikt att fokusera på unga killars maskulinitetsuppfattning och riskbenägenhet. Denna avgränsning vill jag göra dels för att syftet med denna studie är att göra en interdisciplinär studie, det vill säga en studie som är relevant för min kommande lärarprofession.

Min frågeställning är:

Finns det en norm inom byggprogrammet som leder till att unga killar är mer riskbenägna?

Varför detta är relevant i lärarutbildningssammanhang

Anledningen till att denna studie är intressant att göra i lärarutbildningssammanhang är att det står redan i Läroplanen för Grundskolan att

Det sätt på vilket flickor och pojkar bemöts och bedöms i skolan, och de krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmonster (Skolverket, 2011,s3).

Genom att undersöka utbildningen på gymnasiet i förhållande till maskulinitet och risktagning kan man belysa i fall det angreppssätt skolan har i dag, för att motverka könsmonster är tillräckligt omfattande. Samtidigt säger Läroplanen för Gymnasieskolan att läraren skall ”öppet redovisa och tillsammans med eleverna analysera olika värderingar, uppfattningar och problemställningar samt konsekvenserna av dessa”(Skolverket, 2011, s12). Denna studie ligger därför till grund att synliggöra värderingar och vad dessa kan få för konsekvenser för samhället och för enskilda individer. Detta står också i Läroplanen för Gymnasieskolan att skolans mål är att varje elev ”stärker sin tilltro till den egna förmågan att själv och tillsammans med andra ta initiativ, ta ansvar och påverka sina villkor (Skolverket, 2011, s13). Genom att synliggöra de aspekter min studie belyser, får eleverna möjlighet att reflektera över hur reproduktionen av könsmonster ser ut, vad reproduktionen av könsmonster kan få för konsekvenser och därmed kan de också få verktyg till att påverka sina villkor.

Metod

I detta kapitel diskuterar jag hur jag gått tillväga för att besvara min frågeställning. Här kommer jag beskriva min förförståelse och förståelse, vilken design jag valt, metoder jag tänkt använda och fördelar och nackdelar med dessa. Jag kommer vidare beskriva de urval jag gjort, etiska överväganden och hur jag genomförde studien. Jag kommer även ha en validitets och generaliserbarhetsdiskussion.

Min egen förförståelse och förståelse

Esaiasson m.fl. skriver att för att förbereda sig inför sin datainsamling bör man gå igenom den förförståelse för det fenomen man syftar undersöka (2012, s257). Fangen (2005) tar också upp att när man genomför en deltagande observationsstudie så måste man vara medveten om sina egna förutfattade meningar. Den förförståelse man har till fenomenet påverkar de ”glasögon” man har på sig. Min tidigare förförståelse av fenomenet grundar sig i att jag är gift med en man som tidigare studerat på den utbildning och jobbar också fortfarande inom den bransch som jag syftar undersöka. Min förförståelse blir således att jag sett bitar av kulturen men aldrig i sin fulla kontext. Begränsningen som jag tar med mig är att jag samtidigt är kvinna och kan aldrig förstå fullt ut hur det är att växa upp till man och befinna mig i den miljön. Min begränsning kommer också att vara att försöka tolka det jag ser utifrån och inte från ett kvinnligt eller ett pedagogiskt perspektiv. För att synliggöra min förförståelse har jag då i mitt material i ett dokument gått igenom de förutfattade meningar jag har kring den plats jag syftar undersöka (Se bilaga 1).

Deltagande observation

Anledningen till att jag valt deltagande observation som metod är att direktobservationer är särskilt lämpliga ”då man vill studera processer eller strukturer som kan vara svåra att klä i ord för inblandade parter” (jmf. Esaiasson m.fl. 2012, s303). Fördelen med deltagande observation är just också som Fangen menar att man kan tillägna sig förstahandsinformation. Genom att delta i en kontext där fenomen utspelar sig får man möjlighet att se personer man undersöker i den miljö som de naturligt befinner sig i. Där får man även en möjlighet att få en djupare förståelse för fenomenet än vad man skulle få i en intervjusituation vilket Fangen (2005, s32) menar är en mer konstruerad situation. Samtidigt diskuterar hon att man måste ha med sig att: ”du (som forskare och människa) finns närvarande kan förändra eller påverka situationer på olika sätt” (Fangen, 2005, s31). Nackdelen man då får se upp med är på vilket sätt påverkas objektet man undersöker. Det beror också på hur mycket man deltar i den kontext man befinner sig i. Mitt deltagande i observationsmiljön kommer att vara begränsad. Fördelen med deltagande observation är då att man får möjlighet till att reflektera över hur man själv valt och sorterat intrycken och man kan därmed använda sig av detta i sin kommande analys (Fangen, 2005 s 33). Nackdelen kan vara att:

observationer säger till exempel inget om människors intentioner med sina handlingar eller vilka tolkningar de gör av olika situationer...vad som registreras är just det observerbara och det behövs i regel ytterligare underlag för att man rätt skall förstå vad det är som händer (Esaiasson mfl, 2012, s305).

Därför har jag valt att även komplettera mina observationer med intervjuer. Att kombinera olika metoder i kvalitativa studier är ett vanligt angreppssätt (Ibid).

Genomförande deltagande observation

Min observation var förlagd till ett gymnasium som ligger i en av Sveriges största städer. Mina observationer genomförde jag i två klasser som går första året på bygglinjen på gymnasiet. Observationerna var uppdelade i tre dagar med den ena klassen och en dag med den andra klassen. Anledningen till min fördelning av tid i klasserna var att jag lyckades förlägga mina observationer till just en brytpunkt där den ena klassen slutade sin ”praktiska” period och den andra klassen påbörjade sin. Observationerna skedde i en verkstad som eleverna hade sin praktiska undervisning i och de elever jag studerade hade inriktningen träkonstruktion. Den andra delen av deltagande observationen var förlagd till en byggarbetsplats. Denna observation pågick endast under en dag. Anledningen till att observationen på byggarbetsplatsen blev så kort var för att jag ansåg att materialet var tillräckligt för min studie. En av aspekterna till att jag ansåg materialet var tillräckligt var att byggarbetsplatsen var i sitt slutskede i byggprocessen och byggnadsarbetarna utförde ”lättare” jobb, som städning och fogning.

Intervju

För att komplettera min deltagande observation har jag valt att göra så kallade samtalsintervjuer. Esaiasson m.fl. tar upp att syftet med att samtalsintervjuer används är när forskaren vill ”kartlägga människors uppfattningar på ett område för att därigenom kunna utveckla begrepp och definiera kategorier”(2012, s229). Min undersökning är också av sådan art att det är en respondentundersökning vilket Esaiasson m.fl. används när forskaren vill studera svarspersonerna själva och studieobjektens egna tankar. Fördelar med samtalsintervjuer skriver Esaiasson m.fl. att samtalsintervjuer ”ger goda möjligheter att

registrera svar som är oväntade”(2012, s251). De hävdar också att samtalsintervjuer till skillnad från frågeundersökningar ger större möjlighet för forskaren att delta i samtalet och interagera med respondenten (Ibid). Försättningsvis menar de att användningsområdet för samtalsintervjuer bör användas när man som forskare ger sig ut på ett ”utforskat fält”(Ibid, s253). Nackdelen med intervjuer kan dock vara att det finns strukturella skillnader mellan mig och intervjupersonerna. Bara att jag befinner mig i samma rum kan påverka hur respondenterna svarar, den så kallade forskareffekten (Esaiasson m.fl 2012, s 293). Det jag skall göra för att motverka denna effekt är att jag skall i mitt arbete genomgående fråga i fall en annan forskare hade fått ett annat svar. Anledningen till att jag använder mig av samtalsintervjuer är för att jag inte på förhand vet vilka de relevanta kategorierna är. Fangen (2005) skriver om Schatzman och Strauss lyssnarstrategier. En av dem är informell konversation, vilket innebär att man som observatör ”kommer med frågor när det faller sig så” och en annan strategi som de tar upp är mer strukturerad intervju.(s188) Dessa två strategier kommer jag använda mig av i min studie. Fangen menar att genom att ha olika angreppssätt i intervjuer så får man också en större tillgång till intervjuobjekt än vad man skulle som endast deltagande observatör. Därför sker också samtalsintervjuerna i samband med eller i anknytning till observationerna. Ett problem som kan uppkomma med samtalsintervjuer är dock att jag vid intervjun tolkar in saker i respondentens uttalande som inte stämmer (Dalen, 2007). Det jag kommer göra för att komma tillrätta med detta problem är att jag kommer vid oklara svar be respondenten förklara närmare och på så sätt minimeras denna risk.

Genomförande intervjuer

Mina samtalsintervjuer genomförde jag i anslutning till min deltagande observation. De som jag intervjuade främst var sex lärare och två elever som deltog i byggprogrammet. Jag hade också som syfte att intervjua byggnadsarbetare på en byggarbetsplats. Detta hade jag som syfte att genomföra enskilt och i samband med observationerna. Detta angreppssätt fick jag frånga då formen för intervjun inte passade miljön. Jag kunde inte förvänta mig att intervjua enskilda personer på deras betalda arbetstid så dessa intervjuer fick genomföras på byggnadsarbetarnas raster. Formen av intervjun fick också göras om då utrymmet byggnadsarbetarna vistades i under sina raster var så begränsade att alla hörde vad som sades och alla deltog. Intervjun på byggarbetsplatsen blev således i formen av gruppintervju. Inför intervjun så hade jag

konstruerat en intervjuguide (se bilaga 2) som jag hade för avsikt att använda i min intervju. Men eftersom intervjuerna inte kunde genomföras på det sätt jag tänkt mig så använde jag endast denna som stöd för mina frågor.

Analys och bearbetning av insamlad empiri

Analysen och bearbetningen av min insamlade empiri påbörjades redan från första dagen av min deltagande observation. Under mina observationer skrevs händelser som ägde rum ned och transkriberades i sin helhet efter observationen tillsammans med mina reflektioner. Detta tillvägagångssätt genomfördes under tre dagar med den ena klassen och en dag med den andra klassen. Det jag fann i den ena klassen samstämde med det jag fann i den andra klassen och därför upplevde jag att jag uppnått så kallad teoretisk mättnad. De intervjuer jag genomförde av lärare på byggprogrammet genomfördes kontinuerligt under de raster som lärarna hade och transkriberades ned efter varje avslutad intervju. Två intervjuer genomfördes med lärare under lektionstid då elever avslutade sina projekt. Dessa intervjuer transkriberades efter avslutad intervju tillsammans med mina reflektioner. De fokusgruppsintervjuer som genomfördes på byggarbetsplatsen genomfördes under två dagar. Första och andra dagens fokusgruppintervju transkriberades efter avslutad intervju tillsammans med mina egna reflektioner. Andra dagens fokusgruppsintervju kunde genomföras under lång tid då respondenterna väntade på en besiktningssman. När respondenterna började återupprepa sig och de relevanta kategorierna verkade uttömda så avslutades intervjun. Jag upplevde då att jag uppnått teoretisk mättnad. Det jag gjort fortsättningsvis i min analys är att jag från början läst igenom det intervjumaterial som jag tillägnat mig. Där har jag att börjat med att sammanfatta materialet, detta har jag gjort genom att använda en teknik som Esaiasson mfl kallar tolkningar på manifest nivå (2012, s271). Detta innebär att man kan använda sig av en teknik som har som syfte att ”vaska fram den centrala berättelsen” i materialet. Denna sammanfattningsteknik har jag använt med avsikt att samordna materialet till en grundstruktur för fortsatt analys. Vidare tolkade jag mitt material efter ett så kallat erfarenhetsnära synsätt (Fangen, 2005). Detta innebär att mina observationer och intervjuer delades upp i olika ”berättelser” som hade som syfte att synliggöra det vardagliga, det alla tar för givet. Syftet med min studie är just att synliggöra attityder, normer och den arbetskultur som finns inom byggprogrammet och inte för att synliggöra specifika individers handlande och åsikter. Vidare använde jag mig av en

tematisk analys där de temana använde mig av är attityder till maskulinitet och hälsa inom byggutbildningen, hegemonisk maskulinitetsideal inom byggutbildningen, attityder till maskulinitet och kropp och riskbenägenhet inom byggutbildningen. Därefter har jag genomfört en idealtypsanalys som Esaiasson m.fl. skriver har som syfte att ”att försöka karaktärisera det aktuella fenomenets utmärkande egenskaper”(2012, s139).

Urval

Urvalet till studien är vad Schatzman och Strauss kallar ett selektivt urval (citerat i Fangen, 2005, s55). Men Fangen menar också att det kan kallas ett strategiskt urval. Detta är ett urval som normalt används inom kvalitativ forskning så som observationsstudier (Esaiasson m.fl., 2012). Urvalet har grundats i att undersöka byggbranschens utbildning och urvalet på utbildningsplats var begränsat i den miljö som jag har tillgång till. Jag hade kunnat göra en studie på en annan ort. Men med begränsad tid och med grundval av att annan ort hade lett till att jag inte hade fått möjlighet till både tillgång till informanternas utbildning och verksamhetsförlagd utbildning, så bortsågs denna möjlighet. Urvalet är inte heller grundat i att kunna generalisera resultaten i rent statistisk mening utan syftet är i stället att synliggöra tankesätt eller kategorier inom den bransch jag syftar undersöka. Fangen (2005, s58) diskuterar Frøystads definition om *nätverksdefinierat universum*, vilket innebär att urvalet grundar sig i att välja informanter som är relaterade till varandra som exempel inom en organisation eller arbetsplats. Esaiasson mfl tar också upp att urval till samtalsintervjuundersökningar bör göras enligt principen om maximal variation, det vill säga att urvalet skall göras med grunden att synliggöra så många olika individegenskaper som möjligt (2012, s230). Detta för att få möjlighet att uppnå teoretisk mättnad. Därför skall jag i min kontakt med elever och lärare få tillstånd till att göra intervjuer med de elever som jag anser representerar olika synsätt på fenomenet.

Jag använde mig av kallade portvakter (Fangen, 2005) för att få tillgång till studieobjekt. Från början hade jag problem att få tillgång till skolmiljön, då kontakten med ansvariga gick via skolans administration. Men efter övertalningsförsök fick jag tillgång till en verkstad. Samtidigt gick jag även via utomstående kontakter och denne person var den som hjälpte mig till den faktiska observationsplatsen. Skolan hade således tillgång till två verkstäder vilket jag

fick tillgång till båda men jag valde en plats. Urvalet gjordes för att få tillgång till så många elever som möjligt.

Etik

Esaiasson m.fl. skriver att det är viktigt innan datainsamlingen att gå igenom ett etiskt perspektiv på den datainsamling man skall göra (2012, s257). Min utgångspunkt är att jag från början kommer klargöra att mitt syfte är att undersöka byggprogrammet och elevernas livsvärld, men jag kommer utelämna mitt syfte att undersöka de normer och värderingar, den så kallade arbetskulturen som finns inom observationsplatsen. Denna avgränsning kommer jag göra för att inte påverka min deltagande observation. Min utgångspunkt är också att garantera alla deltagande respondenter total anonymitet, då syftet med min studie är att synliggöra tanke kategorier och inte att undersöka respondenternas egna specifika åsikter. Den totala immuniteten garanteras också med att jag inte kommer anteckna namnen på respondenterna. Händelser och uttalande som personer gör i miljön kommer därmed inte kunna knytas till en specifik person, för andra än de som är i lokalen. En etisk aspekt av forskning tar Fangen (2005) upp att det står inskrivet i norska och svenska forskningsetiska riktlinjer att alltid föra tillbaka de resultat man får från sin studie till de människor man studerar (s278). Jag har därför planerat att återföra mina resultat för respondenterna genom att återkomma till den miljö jag studerat. Denna återföring är bokad genom en muntlig överenskommelse med ansvarig lärare. Eftersom jag i min studie har för syfte att låta respondenterna vara anonyma och att jag i min analys kommer att redovisa i en form av idealtypsanalys, så är det heller inte meningen att mina respondenter skall kunna utskiljas. Jag kommer också i min återföring mer redovisa mina resultat och vad det kan få för konsekvenser för deras framtida yrkesliv och inte redovisa den faktiska texten, som kan vara på en för hög abstraktionsnivå för mina respondenter. Fangen (2005) skriver också att redovisningen när man återför resultaten skall vara lättförståelig för att underlätta för respondenterna och för att undvika missförstånd.

Validitet

Validiteten i min undersökning, det vill säga att jag mäter det jag säger att jag mäter (Esaiasson m.fl.,2012, s57) ”bedömer jag vara god då ”deltagande observation är en metod som tillförsäkrar en hög grad av validitet” (Fangen, 2005 s256). Genom att jag använt mig av deltagande observation som metod så blir min grad av påverkan desto mindre. Detta då jag som forskare dels studerar människors normala miljö och jag där skall delta i forskningsobjektens naturliga miljö. Min påverkan blir då mindre okonstlad än om jag skulle använt mig av en annan metod som till exempel experiment. Fangen (2005) hävdar att genom att arbeta kvalitativt så kan man bedöma sanningshalten i deltagarnas utsagor och giltigheten av sina tolkningar och observationer. Fangen (2005) skriver också om katalytisk validitet som är ett begrepp som används inom feministisk teori. Detta innebär att ”validitet har att göra med i vilken grad forskningen rör dem som studeras så att de förstår sin värld och hur den formas, så att de kan ändra den”(s263). Hon menar att katalytisk validitet har som syfte att synliggöra hur forskningen påverkar och förändrar verkligheten och ger i sin tur ”självinsikt” till det inblandade så de kan förändra sin verklighet.(Ibid). Validiteten i studien kan också bedömas utifrån ett så kallad pragmatiskt perspektiv. Det vill säga att man ”bedömer kunskapen utifrån om den kan bidra till att du uppnår ett önskat resultat”(Fangen 2005, s264). Men den metod jag kommer att använda mig av för att validera mitt resultat utgår från så kallade epistemologiska validitetskriterier. Dessa innebär att materialet valideras genom hur man åstadkommer och framställer kunskapen. Fangen (2005) tar upp att det finns ett kriterium som är sprungen ur ett kulturanalytiskt synsätt. Detta kriterium syftar till att materialet som skall valideras skall göra det genom att bedöma ”hållbarheten av deltagarnas uttalanden”(s266). Detta innebär att jag skall bedöma de uttalanden jag får som giltiga. Detta tar Fangen 2005 upp som en fördel med deltagande observation som metod då människor i sin naturliga miljö och över tid inte orkar upprätthålla en missvisande bild av sig själva och sin organisation. Nu är det inte heller just de inblandades egna personligheter som skall studeras utan den norm och kultur som finns inom byggprogrammet. Valideringen av materialen skall också göras utifrån ett hermeneutiskt perspektiv, det vill säga att inte bedöma uttalanden ifrån att de är ”fakta” utan att man skall bedöma uttalanden från studieobjektens eget perspektiv. Det vill säga att se uttalanden från studieobjektens egen synvinkel och sedan tolka dem vidare utöver uttalandets underliggande innebörd. Fangen (2005) citerar Geertz som skriver ”att en tolkning är hållbar om den underbyggs med argument som verkar övertygande”(s 269). Det

vill säga att genom att redogöra utförligt för de litterära källor man använder sig av, hur de egna observationer i detalj såg ut och att man beskriver sin egen roll i situationer där kunskapen tillägnas, så kan läsaren bedöma i fall tolkningen är valid. Fangen (2005) menar också att validiteten kan bedömas utifrån kriteriet inlevelse. Hon skriver att man kan mäta en tolknings giltighet utifrån forskarens egen upplevelse av det inträffade. Forskaren skall helt enkelt använda sin egen intuition som källa till kunskap (s 267). Kritik mot detta synsätt har det symboliska interaktionistiska synsättet. Att människors symboliska offentliga "jag" visar bara upp den del som människor själva vill visa och inte de bakomliggande faktorer som finns (Fangen, 2005, s267).

Generaliserbarhet

Generaliserbarheten i min studie det vill säga i fall mina resultat kommer kunna generaliseras till andra kontexter tar Fangen upp att "kvalitativ forskning kan inte bedömas utifrån samma krav som kvantitativ forskning" (2005, s255). Mina resultat kommer alltså inte kunna generaliseras i statistisk mening.

Teori

Maskulinitet och hälsa

Will H Courtenay (2000) diskuterar hur genus påverkar attityder till individens hälsa. Courtenay hävdar att hur män som individer definerar sig som maskulina påverkar deras hälsa.

Forskning visar att män och pojkar upplever jämförelsevis större socialt tryck än kvinnor och flickor att stödja sociala könsroller så som hälsorelaterade föreställningar om att män är oberoende, självständiga, starka, robusta och tuffa [min översättning] "(Courtenay, 2000 s1387).

Men han menar också att från ett social konstruktivistiskt perspektiv så är män inte offer för en socialt förväntad könsroll, utan arbetar som "aktiva agenter" som konstruerar och rekonstruerar dominant maskulinitetsnormer.

Cortenay menar att hur man tänker kring hälsa är en del av reproduktionen av genus. Han citerar Messersmidt som säger att hur man tänker kring hälsa är en del i hur man differentierar sig gentemot det andra könet och Cortenay tar även upp Saltonstall som säger ”att bry sig om sin hälsa är en del av att göra sitt kön[min översättning](Courtenay, 2000, s1388). "De sociala metoder som krävs för att påvisa kvinnlighet och manlighet är förknippade med mycket olika hälsofördelar och risker" (Courtenay, 2000, s1388). För att förstå varför män har ett mer ohälsosamt beteende måste man också ta med diskussionen om makt och ojämlikhet.(Ibid) Han hävdar att ett ohälsosamt beteende är en del av många andra beteenden som upprätthåller maktordningen. Att patriarkatet upprätthålls av att män ser sin egen kropp som bättre, och starkare än kvinnors kroppar. Där menar han att män använder hälso föreställningar och beteenden för att demonstrera dominerande - och hegemoniska - maskulina ideal som tydligt etablerar dem som män ” (Courtenay, 2000, s1388).

Courtenay skriver också att trots att det finns en rad olika hälsorisker som är förknippade med att vara man, innebär det inte att män är maktlösa. Det som undergräver mäns hälsa är ofta de sätt som män använder för att strukturera och förvärva makt. För att män skall kunna förvärva makt kräver till exempel att män undertrycker sina behov och som exempel inte erkänner att de har ont. Courtenay skriver vidare om sambandet mellan hegemonisk maskulinitet och hälsa. Att hälsorelaterade föreställningar kan innebära för individer att förneka svaghet. I den hegemoniska maskuliniteten inkluderas förnekandet av svaghet eller sårbarhet, att män alltid skall ha känslomässig och fysisk kontroll, att alltid ge sken av att vara stark och robust och inte fråga om hjälp. Genom att män uppvisar eller antar det hegemoniska idealet, att mäns kroppar är strukturellt effektivare, mindre sårbara och överlägsen kvinnors kroppar upprätthålls patriarkatet. Att be om hjälp och ta hand om sin hälsa är feminina egenskaper så normen blir att ” de mäktigaste män bland män är dem för vilka hälsa och säkerhet är irrelevanta [min översättning] "(Courtenay, 2000, s1389).

Hegemonisk maskulinitet

Enligt Connell (1996) så definieras hegemonisk maskulinitet så som ett symbolsystem där vissa egenskaper premieras och anses bättre än andra. Detta är en sorts kollektiv maskulinitet som bygger på hävdande auktoritet snarare än våld och är en allmänt accepterad strategi även

för kvinnor. Den hegemoniska maskuliniteten är ett slags ideal som alla män strävar emot men detta ideal är inte likadant i alla sammanhang utan är föränderligt inom olika grupper och i olika sammanhang. Connell (1996) menar också att positioneringen sätts i relation till andra män. Han talar om att samhället är uppbyggt av ett kulturellt ramverk som består av genusrelationer. Dessa är uppbyggda på dominans och underordning mellan olika grupper av män. I vår tids europeisk- amerikanska samhälle handlar det i första hand om heterosexuella mäns dominans och homosexuella mäns underordning.

Förtrycket placerar homosexuella män i botten av mäns genushierarki. Att vara bög är i den patriarkala ideologin en förvaringsplats för allt som symboliskt har utestängts från från den hegemoniska maskuliniteten (Connell, 1996, s115-117).

Men denna positionering menar Connell att även heterosexuella män kan inta om de anses vara "feminina", det vill säga, vara mesar, fegis, kärringar och så vidare men genusordningen bygger också på andra strukturer så som klass och etnicitet. Connell menar också på att dessa positioner inte är statiska och positioneringen utgår inte från ett medelklassideal, utan är föränderliga. Män kan pendla mellan olika positioneringar över tid och i olika sammanhang. Som exempel tar han upp att idealet ser annorlunda ut om man jobbar på kontor eller om man jobbar inom mer fysiska branscher

Maskulinitet och kropp

Connell hävdar att maskulinitet och synen på kroppen har ett starkt samband. Han talar om att samhället ser den manliga kroppen som något statiskt och att den har ett "naturlig" position. Han menar att män ses av samhället som av "naturen" skulle vara mer våldsbenägna alternativt ha en mycket "starkare drift" och att detta går igen i den masskultur man ser. Tidningslöp med artiklar om hur kvinnor och män särskiljer sig och även forskning kring naturliga skillnader i kvinnors och mäns skillnader så som matematikförståelse genomförs. (Kimball 1994). Connell menar att åsikter som dessa är en "strategisk del av den moderna genusedologin" (1996, s 83). Han talar om två synsätt som dominerar. Den ena är mannen som biologiskt annorlunda mot kvinnan. Kroppen är av naturen en maskin som är genetiskt och hormonellt annorlunda och genusskillnader produceras av att kvinnan och mannen har olika roller inom reproduktionen. Som exempel att mannen inte är "gjord" för att ta hand om

barn för att historiskt var det män som jagade. Andra synsätt är att mannens kropp är neutral och de skillnader som finns är de som genom socialiseringsprocesser inpräglats i individen från tidig ålder. Connell menar att både dessa definitioner är ”fel”. Han menar på att den forskning som gjorts har inte hittat några belegg alls att kvinnor och mäns sociala beteende är biologiskt betingad. Han hävdar till och med att det finns mycket små belegg för individuella skillnader på gruppnivå.

Connell menar att anledningen till att den biologiska skillnaden har så stor slagkraft är för att det är en metafor över kroppen som maskin. Metaforen mannens kropp som maskin har som syfte att reproducera åsikten om den biologiska positionen. Att mäns hjärnor naturligt producerar maskulinitet, som exempel att män ”naturligt” söker kickar och därför kör män mer vårdslöst än kvinnor. Hans definition av den maskulina kroppen har i stället både biologiska dimensioner och som en del av en socialiseringsprocess, men även en ekonomisk definition – att män definierar den maskulina kroppen genom hårt arbete – vilket också har en klassdimension. ”Tungt kroppsarbete kräver styrka, uthållighet, ett mått av intensitet och tuffhet och gruppsolidaritet” (Connell, 1996, s 95). Han talar där om den maskulina kroppen som egen aktör, att genom att använda kroppen som industriarbetare gör, men också som idrottsstjärnor på elitnivå gör: d.v.s. att använda kroppen till sin uttöjda gräns blir kroppen en förlängning av maskuliniteten.

Ungas riskbenägenhet

Alan France (2000) diskuterar i sin artikel Towards a Sociological Understanding of Risk-taking debatten som finns inom forskning om unga och varför de tar risker. France anser att det finns olika ingångspunkter kring risker och risktagande. En av dem har en behaviouristisk och biologisk inriktning som hävdar att det finns ett samband mellan riskbenägenhet och psykosociala störningar hos ungdomar. De menar att ”deltagande i risktagande aktiviteter som brottslighet, droganvändning, ätstörningar och självmordsbenägenhet är belägen i biologiska dysfunktioner[*min översättning*]”(France, 2000, s319). France diskuterar också en liknande syn inom hälsoforskning. Han skriver att det dominerande paradigmet inom hälsoforskningen är Health Beliefs Model (HBM). Denna model hävdar att ”hälsobeteende är belägen inom enskilda individers rationalisering av risk[*min översättning*]”(France, 2000, s319).

Riskbedömning ses som en kognitiv process där individer gör rationella val om sitt beteende och vidtar åtgärder mot detta. ”Risktagande ses som antingen ett resultat av bristande information eller ett kognitivt sammanbrott”[min översättning](Ibid).

Det finns annan forskning som också har en behavioristiskt biologisk utgångspunkt. France (2000) diskuterar att Elkind som skriver om något han kallar den personliga fabeln. Han menar att unga människor intalar sig själva att de är unika och döden kan inte drabba dem. Elkind hävdar att den personliga fabeln är något som konstrueras av att ungdomar konstruerar eller reagerar på en imaginär publik. Detta menar Elkind är en reflekterande process där den självcentrerade unga personen känner sig kritisk till eller positivt till sig själva och samtidigt känner de att andra också ser dem på detta sätt.

France diskuterar en annan utgångspunkt till unga och risktagning. Dessa forskare argumenterar för att unga tar mer risker är en del av ett normalt ”övergångs beteende under tonåren”[min översättning](France, 2000, s319). De hävdar att risktagning är en del av att ungdomar i de sena tonåren psykologiskt skall uppnå en autonom identitet. Genom att ungdomar tar risker distanserar de sig gentemot föräldrar och andra och därigenom formar de sin egen identitet. Andra menar att ”traditionella modeller av tonåren missar att förklara diskrepansen mellan biologisk och psykologisk förändring och problematiska beteenden[min översättning]”(France, 2000,s 320). De hävdar i stället att risktagning är ett naturligt sätt för ungdomar att göra sitt liv mer spännande. För att individer skall psykiskt må bra behöver mentala och fysiska processer bli utmanade. De menar att utöva sport kan ha en sådan inverkan men också sådana aktiviteter som droganvändning och alkoholkonsumtion. Men France menar att all denna forskning inte förklarar varför vissa personer tar mer risker än andra. En som försöker förklara denna aspekt är Jessor som har en teori som har ett social-psykologiskt perspektiv. France (2000) skriver att Jessor hävdar att vissa personlighetstyper, beteenden och övertygelser kan var mer godkända i vissa miljöer. Vissa individer bli då genom att interagera med andra påverkade till ett mer riskfyllt beteende. Detta argument stöds av forskning som visar organiserade mönster av risktagning. Jessor skriver att det finns tre olika strukturer som kan kopplas till riskfyllt beteende. Social bakgrund social-psykologisk bakgrund och beteende system. Finns det negativitet inom dessa tre områden så är ungdomar mer riskbenägna. Han argumenterar också för att ungdomar väger in i risktagande, de konsekvenser agerandet kan få i den miljö de befinner sig i. Befinner sig ungdomar i en miljö

som inte reagerar på riskfyllt beteende eller kanske till och med reagerar positivt kan då utgången bli att beteendet förstärks, en så kallad "överförd deprivation"(France 2000, s321). Fler forskare har fortsatt med samma utgångspunkt France (2000) skriver om Kagan som hävdar att det finns fler beteenden som skall räknas med i analysen varför ungdomar tar risker.

att misslyckas i skolan, likgiltiga familjemiljöer, ungdomar som blir utsatta för övertalning, ungdomar som behöver visa upp sig och familjer som kommunicerar positiva värden till negativt beteende[min översättning](France, 2000, s321).

Men det finns en viss kritik mot detta synsätt inom forskningen. Andra forskare menar att sociala faktorer spelar in i ungas risktagande men att det måste sättas i samband med ungas biologiska och psykologiska faktorer och har utvecklat en bio-psykologisk modell. Ungdomars föreställningar om risktagande utvecklas i samband med utvecklingen av ungdomars rationalitet. "Under tiden unga människor förflyttar sig närmare mot vuxenlivet utvecklas kognitiva färdigheter som hjälper dem i processen att förstå de risker och faror som finns[Min översättning](France, 2000, s321).

Annan forskning tar med konstruerandet av ungdomars identitetsbildning som en aspekt för att förstå riskbeteende hos ungdomar. De framhävdar att materiella och kulturella resurser har betydelse för ungdomar i deras identitetsbildning. Identitetsbildning är relaterad till att inte känna sig exkluderad och vara kulturellt utanför. En liknande utgångspunkt belyser hur valet av sexuell identitet sker med det hegemoniska begreppet hetero. Den sexuella identiteten formas i samspel med andra inom de gränser som är uppsatta av samhället och i form av ett förnekande av sexualitet det vill säga att:

identitetsbildning är relaterad att inte någon form av fysiologisk behandling men är socialt en kulturell förhandling mellan individuella och större sammanhang. Dessa processer är pågående och inte relaterade till ålder eller linjära utvecklingsmodeller [min översättning](France, 2000, s323).

Heteronormen

Fagrell Redelius och Larsson (2007) har undersökt hur ungdomar reproducerar genus och hur genusordningen ser ut inom ämnet idrott och hälsa. De utgår i sin forskning att människor lever och verkar inom ramen för en *heterosexuell matris*. Den heterosexuella matrisen innebär att flickor och kvinnor och pojkar och män agerar utifrån normer som antar dem vara heterosexuella. Fagrell m.fl. tar även upp att inom queerteoretisk forskning så kallas denna norm för heteronormativitet. ”Heteronormativitet är inte synonymt med heterosexualitet, utan bör förstås som heterosexualitet i förväntad form”(Rosengren citerat i Fagrell m.fl.,2007,s117). Samtidigt skriver Fagrell m.fl. om normalisering som en del i människors agerande. Normalisering innebär en process att känna sig normal, att vara som eller agera utifrån givna regler om vad som anses ”normalt”. Dessa regler är ställda utifrån den heterosexuella matrisen och agerandet har som syfte att inte känna sig utanför eller genom att bli förlöjligad.

Resultat

I denna del kommer jag först att redogöra för hur miljön där jag gjorde observationerna såg ut. Sedan kommer jag redogöra för hur jag gått tillväga för att analysera mitt resultat. Därefter kommer analysen. Fortsättningsvis kommer jag ha en avslutande diskussion vad mina slutsatser har för betydelse för lärarprofessionen och vad jag rekommenderar för åtgärder och vidare forskning.

Rumsliga observationer och fakta

Observationen jag utförde skedde två klasser som gick årskurs ett på byggprogrammet. Det var sju elever, endast pojkar i den ena klassen och tolv elever i som också var endast pojkar, i den andra klassen. Utbildningen fungerar så att alla elever på byggprogrammet får möjlighet att prova på olika yrken innan de väljer en inriktning. De yrken som finns att välja på är

anläggning, trä, måleri, murare och betongarbetare. Den klass jag observerade var elever som inriktat sig på trä i första valomgången. De hade möjlighet att välja om i ett senare skede.

Tiden jag observerade var mellan 8.30–14.00. Tiden som observationen pågick var också elevernas arbetsdag. Arbetsrummet som de befann sig i var en stor lokal i två plan, Det var som en slags hangar med ett loft och golvet bestod av asfalt. På väggarna fanns skyltar som – Hörselskydd och ögonskydd måste användas. Dessa satt ovanför två olika kap och girsågar. På väggarna fanns också affischer med hur man stretchade och första förband så som ögonskölj och plåster. På väggarna satt också en artikel som tagit upp att snickare måste ta av sig och duscha innan hemgång annars så kunde de ta med sig ”död” hem. Artikeln syftade på att byggjobbare ibland jobbar med asbest och om man inte byter om och tar med detta till bussen, kan detta ”smitta” medresenärer. Man kan i värsta fall ta med sig skiten hem till sina barn. Den skyddsutrustning som fanns var skyddsglasögon hörselkåpor och hjälm med hörselkåpor. Dessa satt i direkt anslutning till maskinerna.

Analys

Attityder till maskulinitet och hälsa inom byggutbildningen

De attityder till hälsa som jag fann i min studie var att ta sin hälsa för given som till exempel att inte använda skyddsutrustning. Eleverna hade tillgång till skyddsutrustning och alla elever hade egna hörselskydd och skyddsglasögon men användandet varierade beroende på vilken lärare de hade. Under dag ett jobbade eleverna i olika projekt och några elever skulle bygga upp en gipsvägg av plåtreklar som skruvades fast och som gips sätts utanpå. Efter detta skulle eleverna göra en fotlist och en taklist till sin vägg. Därefter skulle ett hål sågas ut med en tigersåg i väggen för att göra plats för ett ”fönster”. Momentet skulle utföras för första gången av en av eleverna. Tigersågen är ett verktyg som kan såga genom gips, betong och stål och det var det en av eleverna skulle göra. Att såga igenom en stålbalk låter otroligt högt, så högt att alla i lokalen skulle ha behövt ha hörselskydd på sig. Detta på grund av att de två ”rum” som användes till uppbyggnaden av ”väggen” fungerade som förstärkare av ljudet. Varken eleven eller läraren använde hörselkåpor från början men när de märkte hur högt det lät gick de och hämtade hörselkåpor. Resten av gruppen hade inte skydd för öronen under tiden hålet sågades upp.

Courteney (2000) skriver om hur genus påverkar attityder till individens hälsa. Att män upplever ett större socialt tryck att stödja sociala könskoder så som hälsorelaterade föreställningar. Genom att läraren inte använde skyddsutrustning från början i situationen med tigersågen så genererades en könskod av läraren att detta moment inte skulle skada elevens hörsel. Detta kunde man också se genom att användandet av skyddsutrustning varierade beroende på vilken lärare de hade. Att ungdomar genom att befinna sig i en miljö som reagerar på riskfyllt beteende eller till och med understödjer ett sådant beteende så förstärks individens riskbenägenhet, en så kallad överförd deprivation (France 2000, s 321). Som exempel på detta hände under dag tre en incident då det var två killar som höll på med en botten till en lekstuga. De skulle sätta tryckt trall längst ut på botten av grunden som skulle ha en liten ”altan”. Killarna sågade och spikade den tryckta trallen utan hanskar men när de var färdiga hittade den manlige instruktören bitar som de slängt i en tråkorg som var avsedd för förbränningsmaterial. Han sade att tryckt trall är giftigt och får inte slägas där- det innehåller arsenik. Killarna gick sedan på rast och fikade chokladboll utan att tvätta händerna. Senare när jag frågade den manlige instruktören i fall man skulle ha handskar när man hanterar tryckt trall sade han att han inte visste” yngre killar brukar vara bättre på sånt där”.

Ett annat exempel på att miljön spelar in är att attityden till att använda säkerhetsutrustning varierade med vilka lärare de hade. De hade under de första tre dagarna en instruktör och tre olika utbildade lärare i byggt teknik. Första dagen då det var en kvinna som lärare varierade skyddsutrustningsanvändandet. Läraren var själv noggrann att alltid ha skyddsutrustning på sig vid olika moment. Andra dagen använde flera elever skyddsutrustning då den manlige läraren påtalade användning kontinuerligt. Tredje dagen då det var ytterligare en manlig lärare, som inte påtalade användning alls, blev resultatet att det var väldigt få som använde skyddsutrustning. Läraren var själv inte noga med hörselskydd eller ögonskydd. Han trodde de berodde på att ”om man gillade ljudet eller inte” i fall man fick skador. När varken läraren eller de andra eleverna var noga med skydd blev normen att inte använda skydd. När läraren var noga med att använda skydd blev resultatet att skyddet ökade men normen blev inte att alltid använda skydd. Forskning som tar upp den sociala aspekten för att förstå riskbenägenhet hos ungdomar väger också in sociala faktorer i riskbenägenheten. Identitetsbildning finns med som en aspekt till att ta risker, att individer agerar genom att inte känna sig socialt och kulturellt utanför.(France, 2000,s323). Exempel på detta noterade jag under dag fyra. Jag hade då en annan grupp som jag fick första intrycket av att de var mer ”seriösa” i sin utbildning.

När de kom var de noga med att ta på sig ”rätt utrustning” för jobbet. Alla hade tagit på sig sitt verktygsbälte och nästan alla hade på sig hörselkåpor och skyddsglasögon eller antingen eller. Men desto längre jag var där så märkte jag att användandet av skyddsutrustningen var ungefär lika hög som i den andra gruppen. Majoriteten av killarna använde snarare skyddsutrustningen som en ”accessoar”. De hade hörselkåpor på sig men dessa satt runt halsen, även då maskiner så som kap och girsågen användes. Det var bara två av 12 elever som använde hörselkåporna vid sågning. Men de hade i sin tur inga skyddsglasögon. Det var två andra som använde skyddsglasögon vilken en av dem hade dem för ögonen den andra killen hade sina i nacken.

Att inte använda skyddsutrustning går även igen ute på byggarbetsplatsen. När jag intervjuade män ute i verksamheten så frågade jag om säkerhetsutrustning så som ögonskydd och hörselskydd användes. De påtalade att det användes, främst hörselskydd vid kapning. Men de argumenterade för att om man inte använde ögonskydd, kunde vara en bekvämlighetsgrej. När man använde skyddsglasögon som exempel kunde de skava i fall man också använde hörselskydden.

Byggnadsarbetare 1: ”De pressas in i skallen så man får skitont”

”Nej det finns väl hörselskydd som funkar ihop med skyddsglasögon?”

”Ja men det finns det”.

”Man kan ju använda det som finns på hjälmen – Fast det är inte tillräckligt skydd enligt arbetsmiljöverket det är inte godkänt”

(Fokusgruppintervju Byggnadsarbetare).

När eleverna genom hela sin utbildning från lärare, klasskamrater och ute i verksamhet, ser att skyddsutrustning används sporadiskt och kan av bekvämlighetskäl väljas bort så blir byggbranschens hegemoniska maskulinitetsideal när det gäller hälsa, ”De mäktigaste män bland män är dem för vilka hälsa och säkerhet är irrelevanta”(Courteney, 2000, s1389). För att känna sig som en i gänget att känna sig ”normal” innebär att användandet av skyddsutrustning blir varierande för att inte känna sig som en mes, eller feminin (jmf. Fagrell m.fl. 2007).

Hegemoniskt maskulinitetsideal inom byggutbildningen

Enligt Connell (1996) så definieras hegemonisk maskulinitet som ett symbolsystem där vissa egenskaper premieras och anses bättre än andra. De egenskaper som premieras är kontextberoende. De egenskaper som jag observerade på byggprogrammet, var ett hegemoniskt manlighetsideal att vara arbetsam, vara tyst, vara självgående och vara tekniskt duktig och snabb. De observationer som jag baserar denna slutsats på är som exempel i den andra gruppen var grupp dynamiken präglad av att majoriteten av killarna var ”arbetsamma” och jobbade kontinuerligt med de projekt de fått tilldelade sig. Det var en kille som verkade tycka att tempot i verkstaden gick för långsamt så han sprang runt och ”störde” de andra killarna. Så som peta dem i rumpan med en kvast. Slå på dem, gå och kasta småsten på de andra när det var rundvandring med mera. Han satt också och gjorde ingenting under långa stunder. Jag frågade läraren om hur han jobbade i vanliga fall och han sade att – det är en duktig kille, han är ute på praktik annars på en byggarbetsplats ”då är han duktig”. Denna kille tillsammans med en annan kille som var ny gjorde de andra killarna delvis narr av. Den nya killen pratade bruten svenska och de andra killarna härmade hur han pratade och upprepade vad han sade. . Connell (1996) skriver om hur den hegemoniska maskuliniteten bygger på andra strukturer som etnicitet, men så som jag tolkade situationen var det inte en sorts rasism eller mobbning. Utan det var killen som gick runt och störde och den nya killen som höll på med ett lättare projekt, verkade ha en lite lägre status för att de inte var arbetsamma. De andra killarna i gruppen verkade ha en attityd till att man skulle vara arbetsam. Det var till och med två killar som började tjafsa om vem som skulle få göra ett moment i arbetet. Majoriteten av alla killar jag observerade i båda grupper var tysta arbetsamma killar. Även om det var elever som inte gjorde saker i bland så var det ingen som stod och pratade. Att vara snabb och självgående tolkar jag också in i den första gruppen jag observerade.

En incident som tyder på att det hegemoniska maskulinitetsidealet på byggprogrammet är att vara självgående och snabb tolkar jag in i en incident som hände vid sågarna. En av killarna skulle såga en liten bit trä att fodra ett ”fönster” med. Biten var ca 15 cm lång och den skulle kapas till en mindre bit. Det fanns två stycken så kallade kap och girsågar i verkstaden, vilken den ena var större och den andra var mindre. Den större var avsedd för större bitar och den mindre för mindre bitar. Den unga killen använde den större kap och girsågen för att såga till

sin lilla bit. Biten slant i handen på killen så den studsade tillbaka på killens hand. Killen blev rädd och påtalade vad som hänt för några klasskamrater. De hänvisade till den andra sågen. Det jag kunde se av händelsen som stod 1,5-2 m bakom i rätt vinkel, var att killen var millimeter från att såga av sig tummen. Att killen blev rädd var tydligt då han studsade ifrån kap och girsågen. Dock så när han påtalade vad som hade hänt för sina klasskamrater så förklarade han det som att träbiten studsade tillbaka på tummen och han sade det med ett litet skratt. Att killen ville förminska sin ”nästan olycka” tar Connell upp med att det hegemoniska maskulinitetsidealet sätts i samband med att inte verka ”feminina”. Det vill säga att inte verka vara en mes eller en ”kärring”. Detta ideal kunde jag också hitta hos männen på byggarbetsplatsen. När jag talade med männen där och försökte få dem att berätta om olyckor de varit med om där så var det inte något de skröt om utan det var incidenter de nästan beskrev med motvilja. Att berätta incidenter i form av fokusgruppintervju synliggjorde de attityder som fanns till sårbarhet inom gruppen. Detta tyder på samma attityd som Courteney (2000) tar upp om hur hegemonisk maskulinitet uttrycker sig, dvs. att verka osårbar. En lärare som jag intervjuade uttryckte sig som

att det är så löjligt i bland hur man ville visa sig stark inför sina arbetskamrater. Man är duktig så då tog man tre brädor i stället för en. Vad fick man för det? Det var så löjligt- man fick ont i ryggen helt enkelt- man slet ut sig.

(Intervju Bygglärare)

En annan aspekt som tyder på att den hegemoniska maskuliniteten uttryckte sig genom att vara snabb och tekniskt kunnig var att det utbröt ”små tävlingar” under flera lektioner. En gång så hade två killar tävling i att kunna slå ned en spik i en träbock. En annan gång så byggde två killar en lekstuga och hade som tävling att slå i flest spik under kortast tid. De slog i spik halvt från början för att sedan slå i dem snabbt. En kille vann efter att han var snabbast men han hade slagit i många spik snett och fick dra upp dem och slå in dem igen. Då ansåg flera andra att den andra killen vann. Att vara snabb var inte det viktigaste utan man skulle göra ett bra jobb också.

Ett annat ideal som jag främst hittade hos lärare och även på byggarbetsplatsen var att inte visa sig vara ”den jobbige”. En kvinnlig lärare som jag intervjuade sade att det fanns en

jargong när hon var inom byggbranschen men att den förändrades när hon var där. Att männen hon jobbade med plötsligt fick möjlighet att prata om sina barn, som det plötsligt var tillåtet. Hon talade också om att hon fick vara den ”jobbiga” som kanske påtalade att någonting var fel, men det tyckte männen också att det var bra. När jag intervjuade byggnadsarbetare pratade en man om liknande erfarenheter. Att genom att säga till om man tyckte något var fel så blev man den ”jobbiga” eller ”svårplacerad”. Mannen skulle skruva ett tak i en hall samtidigt som de skulle lägga asfalt i hallen.

Det tog typ två minuter sen var syret slut. Jag fattar inte va de tänker med ibland. Jag blev ju asförbannad det är ju den där jävla ...(namn) han är ju en jävla sadist. Men om man säger nåt då blir man ”svårplacerad”. Jag är ju en sån som säger vad jag tycker och jag är ju tydligen svårplacerad.

(Byggnadsarbetare)

En annan byggnadsarbetare som påtalar liknande erfarenheter när jag frågar om man inte säger till i fall något är osäkert på arbetsplatsen är en man som säger

”- att om man tycker nåt är fel så vill man gärna ha gubbarna med sig man vill ju inte stå där själv och visa sig vara en kärring”.

Men detta maskulinitetsdeal kunde jag även hitta på så sätt hos eleverna att inte sticka ut. Alla elever betedde sig nästan i stort sett likadant i klassrummet. Jag slogs av att de elever jag observerade var otroligt homogena i sitt sätt och de som stack ut så som killen som ville springa runt och ”störa” fick ingen uppmärksamhet av de andra eleverna. Men eleverna var noga med att fråga lärarna om hur man skulle utföra moment och om de tog egna initiativ så genomfördes många halvt för att sedan fråga läraren om de gjorde rätt.

Attityder till maskulinitet och kropp på byggutbildningen

De attityder jag hittade till kropp och hälsa hos eleverna illustreras av de observationer jag gjorde hos eleverna och deras morgongymnastik. Eleverna hade morgongymnastik varje morgon för att värma upp inför det fysiska arbetet. Morgongymnastiken utfördes med läraren

som instruktör och ett band som spelades. Bandet hade sex spår med olika sorters musik och en röst som berättade vilken övning som skulle göras vid vilken tidpunkt.

Första dagens morgongymnastik var det en ambivalens i gruppen kring deltagandet. Alla klagade och låtsades vara ovilliga till att delta samtidigt som väldigt många var engagerade i vilket nummer som skulle användas i morgongymnastiken. Alla som var där deltog fast en deltog endast med benen och utelämnade armarna.

Andra dagens morgongymnastik började med att killarna skrattade, de kände sig lite fåniga. Kommentarer som se graciös ut nu flög men fortfarande var det viktigt att vara med och välja spår till gymnastiken. Vissa deltog med händerna i fickorna, Det verkade vara en jargong att tycka gymnastiken var fånig men ändå så deltog alla.

Tredje dag tre var det samma procedur på morgonen. Morgongympa hålldes och det var samma inställning ”Vi hoppar gympan då får vi mer tid att jobba hö hö”. Denna dag var det endast fem elever där. Men fortfarande skulle eleverna vara med och välja vilket spår som skulle spelas. Alla var verkligen engagerade i valet och alla deltog i gymnastiken

Fjärde dagens morgongymnastik var det en ny grupp som hade lektion morgongymnastiken i gruppen genomfördes av alla och och det var en person som försökte göra sig rolig genom att mima med i texten i låtarna inlevelsefullt. Samtidigt deltog andra killar genom att ha ena handen i fickan under gymnastiken och andra genom att samtidigt kolla mobilen.

Alla elever deltog i morgongymnastiken under alla lektioner förutom de elever som kom sent. Men alla elever deltog ”motvilligt”. Det var en genomgående attityd bland killarna att man inte fick tycka morgongymnastiken var bra men alla skulle ändå engagerat vara med och välja musik. Connell (1996) talar om den maskulina kroppen som en förlängning av maskuliniteten och Courtenay (2000) skriver om hur man tänker kring hälsa är en del i reproduktionen av genus. Att inte bry sig om sin hälsa är en del av att vara maskulin. Genom att eleverna visade att det inte ”ville” delta i morgongymnastiken så bekräftade de sin maskulinitet och att de var hetero. Fagrell Redelius och Larsson (2007) skriver i sin studie om heteronormativitet inom idrottsundervisningen att det finns vissa positioner som är ”tillåtna” för pojkar att inta för att verka inom den heterosexuella matrisen. En position de nämner är att man som pojke för att visa sig vara hetero är att vara ”negativ” till dans. Morgongymnastiken som bestod av att göra fördefinierade övningar till musik kan tolkas som en form av dans. Genom att eleverna på

undervisningen ställde sig negativa till eller engagerade sig halvt eller motvilligt, så bekräftade de sin heterosexuella maskulinitet. Andra observationer som illustrerar liknande ”bevisanden” av heterosexualitet är som exempel när musiken sattes på en dag var det först radio, radion slogs på precis när radorösten sade homosexuell och de tyckte alla att det var väldigt roligt. Eller en dag när eleverna blev insläppta kom en kille i shorts och fick en kommentar från den manlige instruktören att

Snygga ben!

Tack men det var jävligt bögigt sagt.

Men får jag inte säga att se är fina

Jo men jag sa bara att det var bögigt

Courtenay (2000) hävdar att för att förstå mäns ohälsosamma beteende måste man också ta med ett maktperspektiv. Genom att definera sig utåt att inte vara feminina (bögar eller gilla dans) så visar de att kroppen är maskulin. Den maskulina kroppen som är ”tåligare” och överlägsen de feminina kropparna. De visar sig leva upp till den hegemoniska maskuliniteten och positionerar sig också genietemot varandra inom elevgruppen.

Riskbenägenhet inom byggutbildningen

Det finns en attityd hos eleverna att saker skall gå snabbt. Samtidigt så vill de inte ”göra saker i onödan”. Som exempel så var det flera gånger då eleverna krävde hjälp av läraren att visa vilken sorts spik som skulle användas. Men en kille var extra påstridig med hjälp och när jag påtalade att han ville ha hjälp så svarade läraren med ”Att det vill han jämt han är en som aldrig tar initiativ och nu får han försöka själv”. Samtidigt var det situationer då eleverna klagade på att de fick gå upp och hämta verktyg som de skulle använda. Dessa fanns i elevernas verktygslådor en trappa upp. France (2000) skriver att risktagning är ett naturligt sätt för ungdomar att göra sitt liv mer spännande. Samtidigt skriver France att risktagning är en del i att unga individer uppnår en autonom identitet och ingår i en naturlig process för ungdomar. Den risktagning som de refererar till är droganvändning och alkoholkonsumtion,

men man kan se det som en del i ungdomars eftersträvan att ha "roligt" och inte bli "uttråkade". Den attityd som jag hittade hos ungdomarna finns säkerligen även i andra miljöer, men i denna miljö innebär detta ett riskfyllt beteende. Som exempel tog jag tidigare upp en incident som hände vid sågarna. En attityd att "jag skall bara" i andra miljöer hade säkerligen inte fått samma konsekvenser som incidenten kunde ha fått i denna arbetsmiljön. Ett annat exempel som jag lade märke till den tredje dagen var att eleverna slängde saker omkring sig och de tog inte upp och städade efter sig när ett jobb avslutades och ett annat påbörjades. Jag frågade läraren om elevernas rutiner kring städning och han sade att de gjorde det en gång per dag innan de gick hem. Nu byggde eleverna i en verkstad där det var platt golv men ändå hände det ett flertal gånger att andra elever snubblade över saker som låg på golvet. De konsekvenser som att inte städa efter sig eller en attityd till "att jag gör det sen" kan få i den unika miljön som en byggarbetsplats är att man kan snubbla och ramla fyra våningar ned eller att man sparkar ned något från ställningen så att en arbetskamrat får detta i huvudet. När jag hade min fokusgruppintervju på byggarbetsplatsen om att det var främst de äldsta och de yngsta inom arbetslivet som förolyckades med de yngsta så var de de mellan 17-25 år så sa en kille att det inte var så konstigt då man inte har något risktänk i den åldern "Man tror ju att man är odödlig typ". Som exempel tog han upp ett jobb han gjort nere i Varberg. Arbetsledaren hade försovit sig och han var den enda som hade nyckel.

Så vi stod där och väntade så jag tänkte att äh jag kan väl skruva lite utifrån under tiden så jag klättrade upp för ställningen och stod där och skruvade men ena benet var på en slags grind och haspen som den satt fast i den hoppade ju ur när jag stod på den av tyngden, så den gav vika så jag gjorde väl en "piruett där" ha ha.

Ett risktänk att "jag skall bara" i den unika miljön kan få ödesdigra konsekvenser.

Idealtypsanalys

Mina slutsatser har jag sammanställt i en idealtypsanalys. Dessa maskulinitetstyper är idealtyper som jag efterkonstruerat efter de karaktärer jag hittat i min studie och skall inte förstås som beskrivningar av riktiga människor.

Det jag uppmärksammat i min deltagande observation och i mina intervjuer är att det finns två sorters maskulinitetstyper inom byggprogrammet vilken den ena sorten som jag har benämnt "slackern" är den sorten som läraren som jag intervjuat benämner en som aldrig kommer ut på arbetsmarknaden men som ändå går byggutbildningen. Den idealtyp som jag benämner som den "arbetsamme" är den sorts maskulinitet jag hittat som den hegemoniska maskulinitet som finns inom byggprogrammet. Den sorts elev som kommer ut på arbetsmarknaden.

Maskulinitetstyper

	Den arbetsamme	Slackern
Attityd till tid	Kommer i tid	Kommer för sent
Arbetsätt	Arbetar snabbt, självgående	Arbetar långsamt, tar inte egna initiativ
Attityd morgongymnastiken	Deltar i morgongymnastiken "motvilligt"	Är inte på lektionen
Attityd till sexualitet	Demonstrerar tydligt icke homosexualitet	Uttalar ingenting
Attityd till säkerhetsutrustning	Använder säkerhetsutrustning sporadiskt	Använder inte säkerhetsutrustning alls
Attityd till uppmärksamhet	Tyst, vill inte sticka ut vill inte vara "en kärring" eller "svårplacerad"	Är högljudd, kräver uppmärksamhet
Attityd till skicklighet	Är teknisk duktig och vill visa det	Har dåligt självförtroende och uttalar att han inte kan
Attityd till risker	Tar risker en "jag skall bara attityd" och "Olyckor händer inte mig"	Tar inte risker är inte självgående

Avslutande diskussion

Min studie är inriktad på byggutbildningen och unga killar där. Men formen som utbildningen är uppbyggd kring d.v.s. förlagd i både skolmiljö och i arbetsförlagd verksamhet, gjorde det nödvändigt för min studie att undersöka båda verksamheter. "Klasskamrater" för eleverna var inte bara de elever de gick med i skolan utan också under långa perioder var den kultur som eleverna skolades in i den faktiska framtida arbetskulturen.

Den idealtyp som jag presenterat som den arbetsamme är den typ av maskulinitet som efterfrågas konstrueras och rekonstrueras av de individer som befinner sig inom byggbranschen. Av alla snickare och lärare som tidigare varit snickare så hittade jag inte en enda individ som inte varit nära en allvarlig olycka. Samtidigt så finns det en attityd bland både elever, lärare och byggnadsarbetare att inte använda skyddsutrustning. Argument som det är obekvämt, jag skall bara, eller jag glömde går igen och igen och igen. Det maskulina ideal det vill säga att vara snabb, självgående teknisk kunnig och inte utmärka sig, tillsammans med attityden till skyddsutrustning och ett kroppslig förgivettagande, ligger som en idealtyp över byggbranschen och skolverksamheten. Denna idealtyp som jag benämner den arbetsamme är nödvändig att förändra. Detta för att våra framtida utbildade killar inte skall bli handikappade eller, gå en för tidig död till mötes i framtiden. Alla de faktorer som jag undersökt så som maskulinitetsideal, att visa sig vara ohälsosam för att visa sig vara maskulin och riskbenägenhet bland unga är alla delar i hur verkligheten ser ut. Unga killar dör på byggarbetsplatser. Den hegemoniska maskuliniteten som råder inom byggprogrammet och inom byggbranschen är en maskulinitet som innebär att man är tekniskt duktig, intresserad av det man gör och som arbetar snabbt. Detta gäller även där det inte krävs som exempel inom byggprogrammet. Inom byggprogrammet fanns det ingen tidspress, men eleverna chansade med sina kroppar ändå. Samtidigt skall man inte vara "den gnälliga" en "kärring" som blir "svårplacerad" i fall man säger till. Detta är den mentalitet som eleverna från byggprogrammet utbildas i. Om man som byggnadsarbetare på en arbetsplats har svårt att säga till i fall det saknas skyddsutrustning, vilken möjlighet har då unga killar att göra detta? De som är beroende av byggarbetsplatsen för att få sin utbildning färdig. Jag kan också tillägga här att efter eleverna gått ut byggutbildningen får de också arbeta ihop ett visst antal timmar som lärlingar för att bli färdigutbildade.

Resultatets betydelse för lärarprofessionen

Det resultat jag har fått av min forskning är att det finns ett hegemoniskt maskulinitetsideal som ser olika ut i vilken kontext det befinner sig. Att visa sin heteronormativa maskulinitet inom byggutbildningen kan relateras till andra kontexter inom skolan och kan synliggöras och motverkas av läraren. Den betydelse min forskning har inför lärarprofessionen är också att de manliga strukturer som kan få negativa påföljder synliggörs. Genom att visa hur vissa maskulinitetsnormer som exempel att visa sig vara ohälsosam och ta risker med sin hälsa kan visa elever hur genus reproduceras och vilka negativa konsekvenser ett icke jämställt samhälle får. För lärare inom byggutbildningar inom Sverige så hoppas jag att detta arbete skall få konsekvenser. Att dessa strukturer skall motverkas och att elever i framtiden inom byggutbildningen har ett annat maskulinitetsideal och en annan syn på riskbenägenhet än det som råder i dag.

Källförteckning

- Connell, Robert W (1996) *Maskuliniteter*. Göteborg: Daidalos
- Courtenay, W. H. (2000). Constructions of masculinity and their influence on men's well-being: a theory of gender and health. *Social science & medicine*,50(10), 1385-1401.
- Dalen, Monica (2007). *Intervju som metod*. Gleerups: Malmö
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. & Wängnerud, L. (red.) (2012).*Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. (4., [rev.] uppl.) Stockholm: Norstedts juridik
- Larsson, H., Redelius, K. & Fagrell, B. (2007). "Jag känner inte för att bli en ... kille": Om heteronormativitet i ämnet idrott och hälsa. *Utbildning & Demokrati* (2), 113-138.
- Fangen, K. (2005). *Deltagande observation*. (1. uppl.) Malmö: Liber ekonomi.
- France, A. (2000). Towards a sociological understanding of youth and their risk-taking. *Journal of youth studies*, 3(3), 317-331.
- Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (2009). *The discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research*. London. Transaction Publishers
- Jensen, S. Q., Kyed, M., Christensen, A. D., Bloksgaard, L., Hansen, C. D., & Nielsen, K. J. (2014). A gender perspective on work-related accidents. *Safety Science*, 64: 190-198.
- Kimball, M.M. (1994). Bara en myt att flickor är sämre i matematik. *Kvinnovetenskaplig tidskrift*. 15(4): 40-53.
- Teo, E. A. L., Ling, F. Y. Y., Ong, S. Y. 2005. Fostering Safe Work Behaviour in Workers at Construction Sites. *Engineering, Construction and Architectural Management* 12 (4), 410-421.

Hemsidor

Hämtad den 17 mars 2014 kl 14.38

http://www.av.se/dokument/Press/projektrapport_dodsolyckor_2008.pdf

http://www.av.se/dokument/statistik/dodsfall/2012/dodsfall_kon_arbtagare_1955-2012.pdf

Hämtad den 18 mars 2014 kl 10.24

http://www.scb.se/statistik/_publikationer/UF0527_2006A01_BR_UF07ST0601.pdf

Hämtad den 27 mars 2014 kl 14.57

http://www.av.se/dokument/statistik/sf/Af_2013_06.pdf

Hämtad den 27 mars 2014 kl 15.10

<http://www.byggnads.se/huvudansvar/>

Skolverket 2011 LGy11 hämtad den 17 april 2014 kl 15.08

[file:///C:/Users/Anttoonio/Downloads/pdf2705%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Anttoonio/Downloads/pdf2705%20(2).pdf)

Skolverket 2011 LGr11 hämtad den 21 april 2014 kl 15.17

[file:///C:/Users/Anttoonio/Downloads/Lgr11%20-%20L%C3%A4roplan%20f%C3%B6r%20grundskolan,%20f%C3%B6rskoleklassen%20och%20fritidshemmet%202011%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Anttoonio/Downloads/Lgr11%20-%20L%C3%A4roplan%20f%C3%B6r%20grundskolan,%20f%C3%B6rskoleklassen%20och%20fritidshemmet%202011%20(1).pdf)

Hämtad den 31 mars 2014 kl 12.22

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Statsvetenskapliga institutionen/Samhällskunskap
Beatrice Isaksson
Email: gusbeatan@student.gu.se

Kurs: SM1580
Examensarbete samhällskunskap
Handledare: Abby Peterson
2014-03-27

http://www.byggnadsarbetaren.se/files/pdf-hela_tidningen/2011-02-hela.pdf

Bilaga 1

Mina förutfattade meningar

Mina förutfattade meningar om byggprogrammet är att stämningen i klassrummet skall vara hjärtlig men rå. Jag tror att de killar som går byggprogrammet är de som var de som satt längst bak i klassrummet och som kunde dra sexistiska skämt eller skämt om homosexuella. De som satt och vickade på stolen och som inte hade jättebra betyg. Mina förutfattade meningar måste dock värderas om då min man är snickare i grunden, är en sån person som kan dra skämt som inte är politiskt korrekta men som hade väldigt bra betyg.

Jag tror att byggprogrammet ser ut som att det är bänkar där eleverna bygger saker. Det jag ser framför mig är gamla sortens arbetsbänkar i trä med skruvstäd. Anledningen till att jag ser det framför mig är nog att jag relaterar från min egen skolgång och ser en annan variant av träslöjden. Jag tror inte de killar som går byggprogrammet är blyga. Jag tror att de är sådana personer som säger de de tycker och ibland är det inte så väl igenomtänkt. Jag tror att det kommer vara machoattityder som att skojbrottas med varandra. Jag tror också att jag kommer få möjlighet att gå runt och observera killarna under tiden de jobbar och att jag kommer kunna ha samtal med dem under lektionstid.

Byggarbetsplatsen som jag kommer undersöka har jag ingen klar bild av hur den kommer se ut. Jag tror att det kommer vara schyssta vanliga killar. Att byggarbetsplatsen kanske kommer vara starkt upplyst och att det kommer ligga maskiner överallt. Detta grundar jag på mina egna tidigare besök på min mans arbetsplatser. Jag tror det kommer vara trevliga män som jag kommer prata med. Jag vet inte om de kommer ha koll på hur statistiken kring olyckor inom byggbranchen ser ut. Mina tidigare erfarenheter av diskussioner om olyckor inom byggbranschen har jag haft med min man och vi hade läst samma artiklar och mina senare erfarenheter har jag också diskuterat med min man så vi influerar också varandra. Jag vet inte hur mycket byggnadsarbetare engagerar sig i detta. Jag tror att byggarbetsplatsen kommer vara högljudd men inte så högljudd att man inte kan prata med varandra. Min egen bild av hur mina intervjuer och observationer kommer se ut är att jag kommer gå runt på byggarbetsplatsen och när jag ser något intressant så skall jag eventuellt kunna prata med männen om det. Jag tror också att jag kan sitta med på rasterna och bara lyssna på hur de pratar och vad de pratar om. Jag tror också att de intervjuer jag kommer genomföra kommer

jag göra i arbetsledarens kontor eller att jag pratar avskilt med männen. Mina förkunskaper är också att jag vet att det finns saker som man inte gör som byggnadsarbetare, som att gå under kranar när de lyfter material. Jag tror också att det finns andra sådana inofficiella kunskaper som byggnadsarbetare lever efter men som de kanske inte reflekterar hur de har lärt sig det. Jag hoppas att jag skall få möjlighet att få fram dessa.

Bilaga 2

Intervjuguide

Hur gammal är du?

Hur länge har du jobbat inom byggbranschen?

Hur kom det sig att du blev just snickare?

Tycker du att det är ett roligt yrke?

Hur ser du på riskerna med yrket?

Har du varit med om någon allvarlig händelse i jobbet?

Känner du att du fick tillräcklig kunskap om hur man hanterar risker i arbetet genom skolan?

Hur ser riskutbildning ut på din arbetsplats just nu?

Använder du den skyddsutrustning som finns?

Om inte varför då?

Hur ser du på städning av byggarbetsplatsen? Vem städar? Städar du undan på en gång eller vem gör det?

Hur blir man en dukig snickare?

En lärare på byggprogrammet sade att man kan nästan märka på i fall en kille inte kommer jobba som snickare i fortsättningen, vad tror ni han menade med det?

Tycker ni att det är roligt att ha elever med er när ni jobbar?

Tycker ni att de har med sig tillräcklig kunskap från skolan?

Finns det saker som man inte gör som snickare som man lär sig med tiden? Alltså inofficiell kunskap?